Sympozjum • Rok XXIX 2025 • nr 2(49) • e-ISSN 2544-3283 s. 13-17

ks. dr Adam Pastorczyk
Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach
ORCID: 0000-0002-0810-3878
e-mail: scj.adam@gmail.com
https://www.doi.org/ 10.4467/25443283SYM.25.008.24268

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM NAUKOWEGO „TEOLOGIA I PSYCHOLOGIA W SŁUŻBIE ZDROWIU PSYCHICZNEMU: WYZWANIA DUSZPASTERSTWA”

REPORT FROM THE SCIENTIFIC SYMPOSIUM 'THEOLOGY AND PSYCHOLOGY IN THE SERVICE OF MENTAL HEALTH: CHALLENGES OF PASTORAL CARE'

23 października 2025 roku w sercańskim mateczniku w Krakowie (*Domus Mater*) miało miejsce jesienne sympozjum naukowe zatytułowane: „Teologia i psychologia w służbie zdrowiu psychicznemu: wyzwania duszpasterstwa”. Organizatorem wydarzenia było Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach.

W naukowym spotkaniu wzięli udział m.in. młodzi księża sercanie, którzy w tych dniach uczestniczyli w trzydniowym zjeździe połączonym z egzaminami jurysdykcyjnymi, a także formatorzy i klerycy z seminariów diecezjalnych i zakonnych, siostry zakonne, kapłani, osoby świeckie oraz wykładowcy seminarium w Stadnikach i współbracia.

Wszystkich obecnych przywitał i wprowadził w tematykę sympozjum ks. dr Dariusz Salamon SCJ, rektor WSM w Stadnikach.

Problematyka konferencji nie była przypadkowa, lecz wiązała się z coraz bardziej dochodzącą do głosu potrzebą współpracy pomiędzy teologami i psychologami w odniesieniu do współczesnych wyzwań duszpasterskich.

Tak sformułowanemu założeniu próbowali sprostać zaproszeni prelegenci, spośród których jako pierwszy swój referat pt. *Biblia i współczesny zwrot ku emocjom* zaprezentował ks. prof. ucz. dr hab. Marcin Kowalski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z wystąpienia dowiedzieliśmy się, że tzw. zwrot afektywny w badaniach biblijnych można znaleźć już w dokumencie Międzynarodowej Komisji Biblijnej *Interpretacja Pisma Świętego w Kościele* z 1993 roku, w którym czytamy: „Słowo Boże, aby dotrzeć do ludzi, zakorzeniło się niejako w życiu społeczności ludzkich (por. Syr 24,12), torując sobie drogę poprzez różne uwarunkowania psychologiczne tych, którzy redagowali teksty biblijne. Wniosek stąd, że różne nauki humanistyczne, zwłaszcza takie dyscypliny jak socjologia, antropologia i psychologia, mogą się przyczynić do lepszego zrozumienia niektórych aspektów tekstu. Trzeba jednak od razu zaznaczyć, że istnieje wiele znacznie różniących się między sobą opinii na temat samej natury nauk humanistycznych". Dziś, po przeszło 30 latach od publikacji tego tekstu, w wielu miejscach na świecie intensywnie rozwijają się badania interdyscyplinarne na styku biblistyki i psychologii. Z jednej strony, psychologia coraz bardziej uznaje leczącą człowieka jego duchową więź z Bogiem, z drugiej zaś – biblistyka, nie naruszając apostolskiej tradycji interpretacji tekstu natchnionego, pozwala badać psychologom te teksty biblijne, które w sposób szczególny związane są z emocjami. W tym kontekście ks. prof. Marcin Kowalski stwierdził, że studia na temat emocjonalnych stanów człowieka i ich odzwierciedlenia w tekstach natchnionych to dzisiaj najbardziej rozwijający się obszar biblistyki.

Kolejnym mówcą był o. mgr lic. Tomasz Gaj OP z Dominikańskiego Ośrodka Formacji i Rozwoju TABGHA we Wrocławiu. Tematem jego wystąpienia były podobieństwa, różnice oraz punkty kontaktu pomiędzy psychologią a duchowością. W swoim referacie o. Tomasz Gaj OP przypomniał, że napięcie pomiędzy ww. dyscyplinami jest starym problemem teologicznym, który wyrażany był w relacyjnym napięciu na-

Sympozjum • Rok XXIX 2025 • nr 2(49) • e-ISSN 2544-3283 • https://sympozjum.scj.pl

tury i łaski. Wydawałoby się, że stwierdzenie św. Tomasza z Akwinu o budującej na naturze łasce rozwiązało sporną kwestię, ale tylko w teorii, gdyż – jak zauważył prelegent – w praktyce nie jest to takie proste. W tym kontekście mamy dzisiaj do czynienia z trzema modelami relacji psychologia – teologia. Pierwszy z nich to konflikt, w którym każda dyscyplina okopuje się na swoich pozycjach i nie uznaje pomocy drugiej strony. Jednakże obecnie tego typu redukcjonistyczne podejście coraz bardziej słabnie. Drugim podejściem jest komplementarność, która wyraża się we wzajemnym szacunku, ale z wyraźnie zaznaczonymi granicami dla każdej z dyscyplin. Natomiast trzecim modelem jest współpraca, która zakłada wzajemność, wyrażającą się np. korzystaniem z języka psychologii do opisania zjawisk teologicznych i odwrotnie. W końcu o. Tomasz Gaj OP postulował, aby każdy ksiądz posiadał ABC umiejętności psychologicznych, co pozwoliłoby mu na właściwe ocenienie, czy konkretna osoba boryka się z problemami natury duchowej czy emocjonalnej. W ten sposób w kierownictwie duchowym i posłudze spowiedzi świętej uniknięto by wielu błędów i uproszczeń.

Jako trzeci wystąpił ks. dr Artur Radacki, marianin z Sulejówka. Tematem jego przedłożenia było *Wypalenie emocjonalne wśród duchownych – diagnoza i odpowiedzi pastoralne*. Ksiądz doktor przedstawił m.in. kontekst problematyki wypalenia w posłudze kościelnej, w którą wpisują się takie zjawiska, jak stres w posłudze, funkcjonowanie w sytuacji zbytniego obciążenia, słaba kondycja duchowa osoby, niewłaściwa organizacja pracy i przemiany cywilizacyjne. Jak zauważył prelegent, sytuacje te mogą doprowadzić do wypalenia emocjonalnego, które ostatecznie prowadzi do nadmiernego zmęczenia, dyfuzji sił i spadku energii oraz depersonalizacji, czyli tendencji do dystansowania się od ludzi i przyjmowania bezosobowej postawy w relacjach. Tego rodzaju przeciążenie często zmusza osobę duchowną do wycofania się z kontaktów, by kosztem zobojętnienia móc po prostu przetrwać.

Strategiami radzenia sobie z nadmiernym stresem czy wypaleniem emocjonalnym mogą być np. dialog wewnętrzny, czyli rozmowa z samym sobą, której celem jest wzmacnianie zaufania do własnych sił i możliwości; redukujące napięcie emocjonalne ćwiczenia fizyczne; życie duchowe; wsparcie wspólnoty życia; rozwiązania strukturalne, w tym rewizja posługi, a także własne, sprawdzone metody.

Sympozjum • Rok XXIX 2025 • nr 2(49) • e-ISSN 2544-3283 • https://sympozjum.sej.pl

Następnie temat *Parafia i szkoła jako przestrzenie wsparcia psychicznego – możliwości i ograniczenia* przedstawiła mgr Aleksandra Zimoląg z Łodzi. W swym wystąpieniu zwróciła uwagę na budowanie relacji z dziećmi i młodzieżą przez osoby duchowne. W tym kontekście konieczna jest autentyczność, bez której nie sposób nawiązać relacji z młodymi ludźmi. Ważne jest jednak zachowanie zasady 4 x B: bezpieczeństwo – spotkania w miejscach widocznych, półpublicznych, przy uchylonych drzwiach, z unikaniem izolacji 1:1; bez tajemnic – komunikacja transparentna wobec rodziców i opiekunów, a także jasny komunikat skierowany do dziecka: „Nie mogę obiecać ci, że zostanie to naszą tajemnicą. Chodzi tu o twoje bezpieczeństwo"; bez prywatnych prezentów – żadnych indywidualnych upominków czy pieniędzy, by nie wikłać dziecka w zależność; bez dwuznaczności – dotyk i język zawsze adekwatne, bez upokarzania czy żartów z podtekstem. Prelegentka przypomniała także o tym, że duchowni powinni szczególnie dbać o siebie w wymiarze emocjonalnym oraz czerpać siłę fizyczną i duchową z obszarów, które są dla nich ważne i przynoszą im osobistą radość.

Ostatni z prelegentów, ks. dr Jerzy Smoleń z Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie, wygłosił referat *Współpraca pomiędzy psychologami i duchownymi – doświadczenia i standardy*. Na wstępie wskazał na podstawowe wyzwanie stojące przed przedstawicielami obu tych środowisk, jakim jest współdziałanie na rzecz osób potrzebujących wsparcia duchowego lub psychicznego. W tym kontekście prelegent zauważył, że wielu duchownym brakuje wewnętrznej pewności – choć jako osoby budujące relację między Bogiem a człowiekiem powinny mieć świadomość, jak ważna i niebanalna pozostaje ich rola, również we współczesnym świecie. W dalszej części wystąpienia ks. dr Jerzy Smoleń omówił potrzebę wzajemnego szacunku oraz zrozumienia pomiędzy duchownymi a psychologami, akcentując konieczność otwartości przy jednoczesnym poszanowaniu własnych kompetencji. Na koniec poruszył problematykę duchownego jako pacjenta gabinetu terapeutycznego, zwracając uwagę na wyzwania wynikające z braku systematyczności i cierpliwości w procesie zdrowienia.

Sympozjum zakończone zostało obiadem, który również stał się przestrzenią wymiany myśli na temat zachodzących pomiędzy psychologią i teologią wzajemnych relacji.

Sympozjum • Rok XXIX 2025 • nr 2(49) • e-ISSN 2544-3283 • https://sympozjum.scj.pl

ks. dr Adam Pastorczyk SCJ – absolwent Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach i Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie; stopień doktora nauk teologicznych uzyskał na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (w Instytucie Teologii Fundamentalnej, Ekumenii i Dialogu).

Sympozjum • Rok XXIX 2025 • nr 2(49) • e-ISSN 2544-3283 • https://sympozjum.scj.pl